

HYVINVOINTIKERTOMUS

VUOSITTAINEN RAPORTTI
2023

LAUKAAN KUNTA 8.5.2024

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

Johdanto

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta

2.1 Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

2.2 Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

2.3 Hyvät arkiympäristöt

2.4 Päätöksenteolla vaikuttavuutta

3 Keskeiset johtopäätökset ja evästykset vuodelta 2023

4 Hyvinvoinnin edistämisen hankkeet, erillisohjelmat ja suunnitelmat

5 Vuosittaisen raportin 2023 laatijat

6 Vuosittaisen raportin 2023 hyväksyminen

7 Liitteet

Liite 1 Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

Liite 2 HYTE-kerroin

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

JOHDANTO

Vuosi 2023 oli historiallisesti merkittävän uudistuksen aikaa. Koko Suomea koskettava hyvinvointialueuudistus astui voimaan 1.1.2023, minkä myötä sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden tuottamisesta vastuu siirtyi hyvinvointialueille. Uudistuksen vaikutukset hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyössä ovat laajat.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävien lakisääteiset velvoitteet ovat jakautuneet kuntien ja hyvinvointialueiden kesken, mutta monilta osin työhön sisältyy yhteistä yhdyspintaa. Tehtävä- ja vastuujon selkiyttämistä aloiteltiin syksyllä 2023 käydyssä hyvinvointialuelain 14 :n mukaisessa yhteistyö- ja yhdyspintaneuvottelussa Laukaan kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen välillä sekä samassa yhteydessä pidetyssä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-neuvottelussa, jossa mukana oli myös muita kunnan kutsumia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien tahojen edustajia. Kulunut vuosi oli kuitenkin vielä hyvinvointialueen järjestäytymisen ja palvelujen organisoimisen aikaa, mikä osaltaan myös haastoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön yhdyspintayhteistyötä. Osavaikutuksensa on toki ollut myös kiristyneellä taloustilanteella niin kunnissa kuin hyvinvointialueilla.

Kunnilla on kuntalain (410/2015) 1§:n mukaisesti tehtävänä "edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Myös kuntalain 37§:ssä mukaisesti kuntastrategiassa tulee huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 säättää kunnille hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä seuraavanlaisia tehtäviä:

- Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä omassa toiminnassaan.
- Strategisessa suunnittelussa asetettavat tavoitteet ja määriteltävät toimenpiteet.
- Tehtävä päätösten vaikutusten ennakoarviointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvista päätöksistä väestöryhmittäin.
- Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
- Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
- Raportoitava valtuustolleen vuosittain hyvinvoinnin ja -terveyden edistämistä ja valmisteltava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja suunnitelma.
- Tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan, sekä tehtävä yhteistyötä alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Osallistuttava vuosittaisiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin. (Kuntaliitto; Kuntien lakisääteiset tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä)

Vuoden 2023 hyvinvointikertomuksen raportissa kuntalaisten hyvinvointia tarkastellaan sekä koko Laukaan väestön osalta että ikäryhmittäin. Vertailukuntina ovat aiempaan tapaan Äänekoski, Lapua, Muurame, Siilinjärvi ja Jyväskylä, vertailualueina Keski-Suomi ja koko maa. Vuosiraportissa kuvataan kuntalaisten hyvinvointia tuoreimpien indikaattoritietojen mukaan, vertailuajaksi on määriteltä pääsääntöisesti 2021-2023. Lisäksi esitellään vuoden 2023 aikana kunnan toteuttamia, hyvinvointisuunnitelmaan pohjautuvia kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteitä.

Vuosiraportissa tarkastellaan vertailtavuuden vuoksi vastaavia indikaattoreita kuin vuoden 2022 raportissa, mikäli kyseistä indikaattoritietoa vuoden 2023 osalta on ollut saatavilla. Varsin monista indikaattoreista ajantasaistietoa ei kuitenkaan vielä ole, vaan ne tulevat vasta myöhemmin kuluvan vuoden aikana. Useat mittaukset myös toteutetaan vain joka toinen vuosi.

Hyvinvointityöryhmän kokoonpano

Hyvinvointityötä ohjaa poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä, jossa on eri palvelualueiden edustajien lisäksi mukana myös luottamushenkilöitä. Hyvinvointialueiden aloittaessaan toimintansa 1.1.2023 hyvinvointityön hallinnointi siirtyi Laukaan kunnassa perusturvapalveluilta sivistyspalveluille. Tämän myötä hyvinvointityöryhmän kokoonpanoa päivitettiin. Hyvinvointityöryhmän jäsenet vuonna 2023 ovat olleet:

- Salla Turpeinen, vapaa-aikajohtaja, hyvinvointityöryhmän puheenjohtaja
- Eva Hilkamo perusopetuksen suunnittelija
- Anu Kaasalainen palvelupäällikkö, lasten ja nuorten hyvinvointikeskus, hyvinvointityöryhmän sihteeri
- Maria Kankkio, varhaiskasvatuksen johtaja
- Elisa Pollari, ruoka- ja puhtauspalvelupäällikkö
- Arja Tirkkonen, työllisyyden palvelupäällikkö
- Sanna Jylänki, yritysasiantuntija
- Antti-Pekka Hokkanen, hallintojohtaja
- Paula Nieminen, puistomestari
- Satu Rautiainen, kehittämiskoordinaattori
- Marja-Liisa Kauppinen, johtava sosiaalityöntekijä, Keski-Suomen hyvinvointialueen edustaja

Luottamushenkilöt:

- Jonna Ortju, sivistyslautakunta
- Severi Hokkeri, tekninen lautakunta
- Veeti Tuomaala, nuorisovaltuusto
- Riikka Eskelinen, vanhusneuvosto
- Mirja Mäki-Kulmala, vammaisneuvosto
- Vilma Linnanen, järjestöedustaja, MLL Vihtavuori-Leppävesi

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii yhtenä kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun perustana. Hyvinvointityö koskee kaikkia kunnan toimijoita, luottamushenkilöitä, kuntalaisia sekä paikallisia ja alueellisia yhteistyökumppaneita. Hyvinvointityö toteutuu parhaiten yhteistyössä.

HYTE-kerroin

Kuntien valtionosuuksissa on vuoden 2023 alusta alkaen ollut laskentatekijänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. Sen tavoitteena on kannustaa kuntia aktiivisesti kehittämään hyvinvointia ja terveyttä. **Kuntien valtionosuuden suuruus määräytyy kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.** Myös hyvinvointialueilla on vastaava rahoituskriteeri.

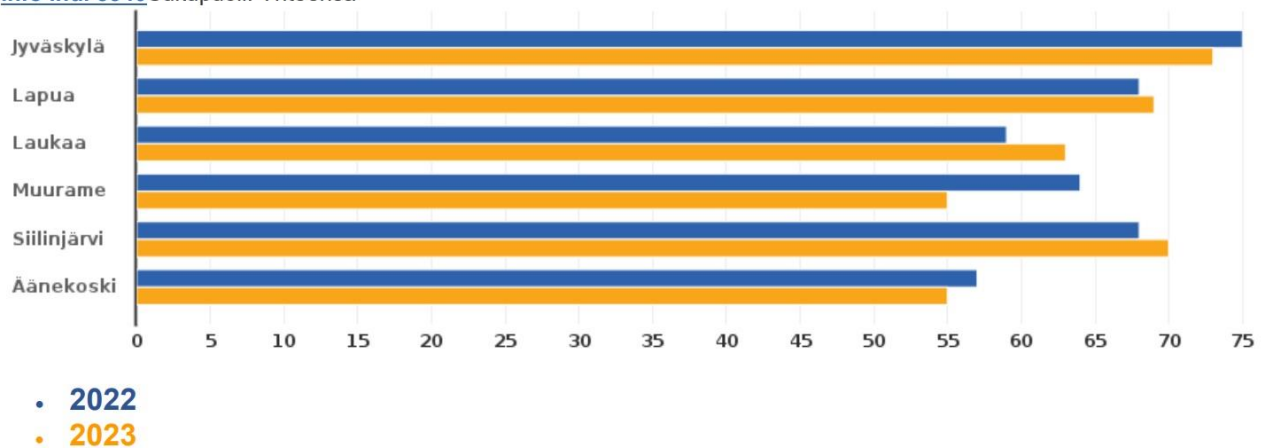
Hyvinvointikertomuksen vuoden 2023 vuosiraportin liitteenä (liite 1) on taulukoina vähimmäistietosisällön mukaiset indikaattoritiedot Laukaasta. Tulosten vertailuvuosina ovat vuodet 2021, 2022 ja 2023. Tuloksissa kuvataan hyvinvoinnin tila, tehdyt toimet kunnassa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa. HYTE-kerrointa kuvaavat tilastot on esitetty liitteessä 2.

HYTE-kertoimeen vaikuttavat sekä toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit että tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit.

Laukaan HYTE-kerroin (asteikko 0-100) vuonna 2023 oli 63, kun se vuonna 2022 oli 59. Euroissa HYTE-kerroin on vuonna 2023 yhteensä 334 200 euroa, joka on noin **20 000 euroa edellisvuotta enemmän.** Muutosta parempaan on tapahtunut etenkin toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattoreiden keskiarvossa.

HYTE-kerroin, 0 - 100

[Info ind. 5340](#) Sukupuoli: Yhteensä

Taulukko. HYTE-kerroin vuosina 2022 ja 2023, Laukaa ja vertailukunnat. Lähde: THL Sotkanet.fi

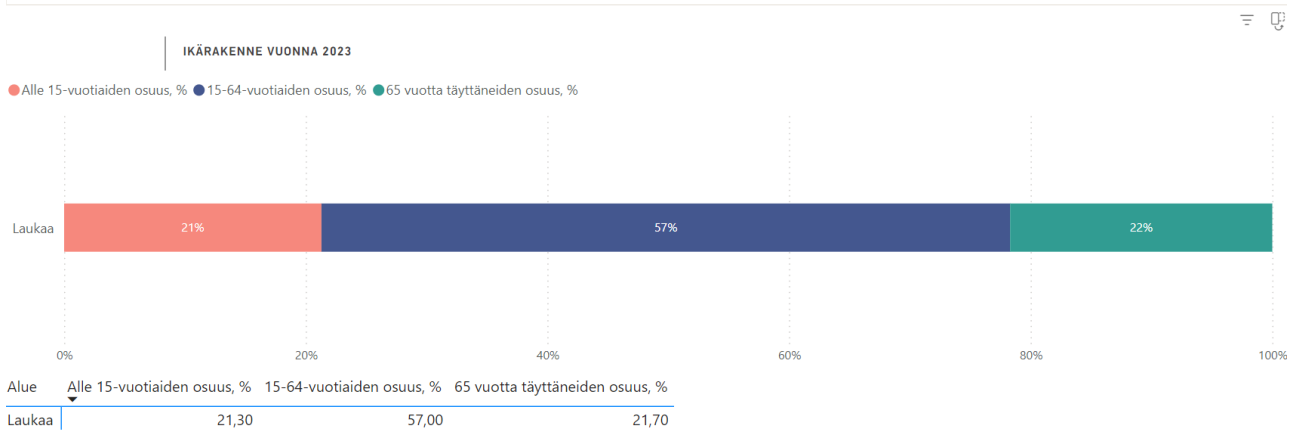
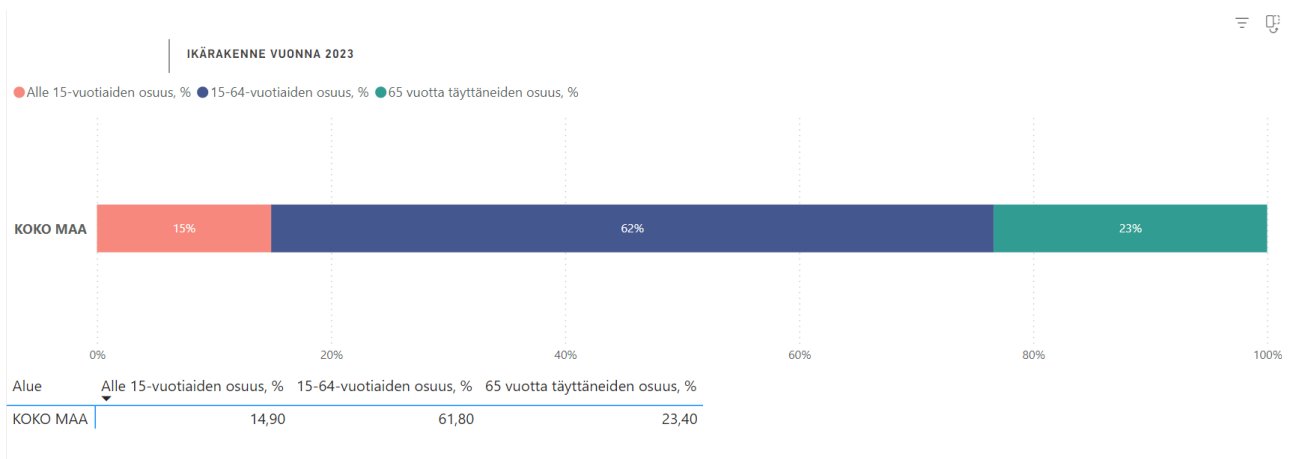
Indikaattori	Alue	2021	2022	2023
HYTE-kerroin euroa / asukas info ind. 5341	Laukaa	16,3	16,7	17,9
HYTE-kerroin, 0 - 100 info ind. 5340		58	59	63
HYTE-kerroin, 1 000 euroa info ind. 5355		307,4	314,4	334,2
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5339		72	68	74
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) info ind. 5338		43	50	52

Taulukko. HYTE-indikaattoritiedot Laukaan osalta vuonna 2023. Lähde: THL Sotkanet.fi

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

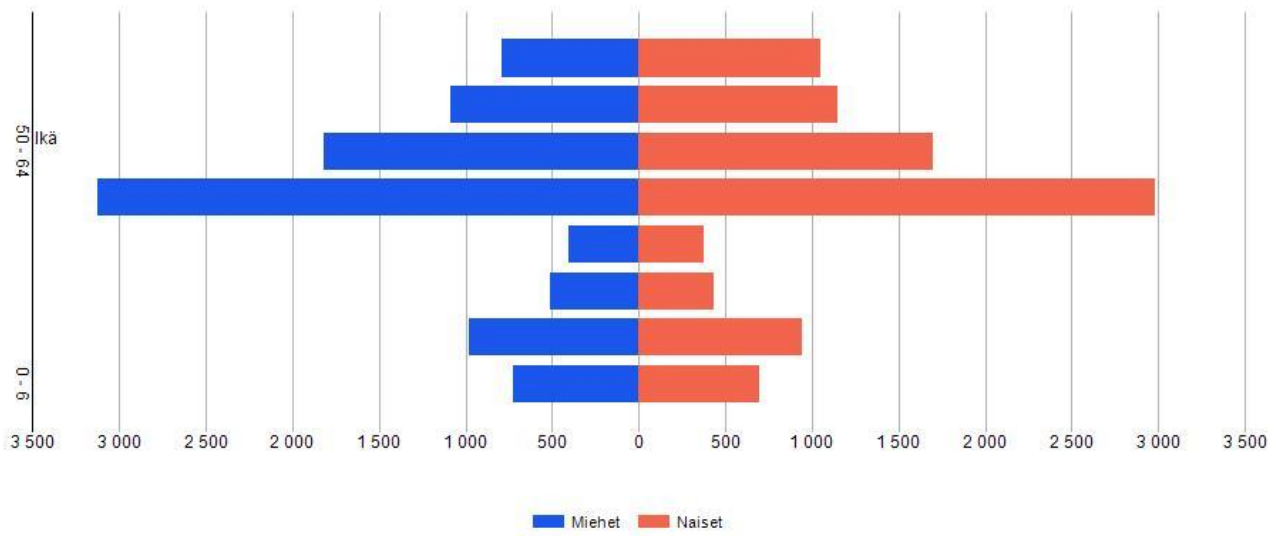
Laukaan väestömäärä Tilastokeskuksen mukaan 31.12.2023 on ollut 18 762, laskua edelliseen vuoteen on 13 asukasta. Asukasmäärä laskee jo kuudetta vuotta peräkkäin.

Ikääntyneiden määrä väestöstä on kasvussa niin Suomessa kuin laajemmin Euroopassa. Koko maan ja Laukaan ikärakennetta vertailtaessa havaitaan, että vuonna 2023 Laukaassa alle 15-vuotiaiden lasten ja nuorten osuus on edelleen 6 % suhteellisesti suurempi kuin koko maassa keskimäärin ja vastaavasti 15-64-vuotiaiden osuus 5 % suhteellisesti pienempi. 65 vuotta täyttäneiden suhteellinen määrä on likipitään sama.

Kuvio. Ikärakenne koko maassa ja Laukaassa vuonna 2023. Lähde: Keski-Suomi ennakoi. Tilasto- ja ennakointitietoa Keski-Suomesta

Väestö 31.12. muuttujina Ikä ja Sukupuoli. Laukaa, Väestö 31.12., 2023.

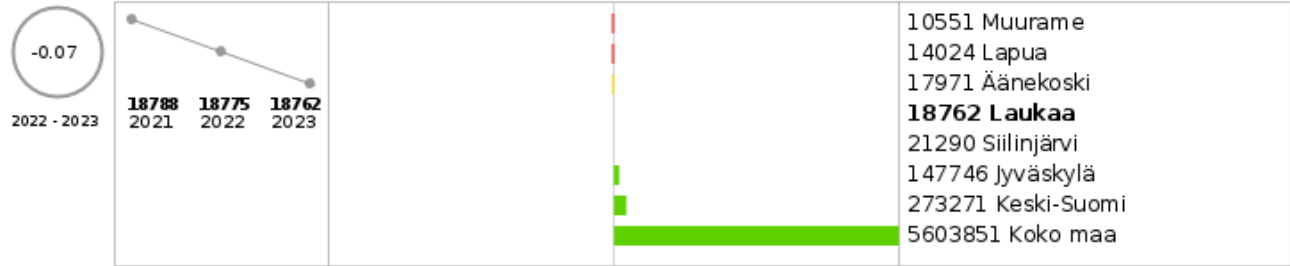

Kuvio. Väestörakenne Laukaassa 31.12.2023 iän ja sukupuolen mukaan. Lähde: Tilastokeskus

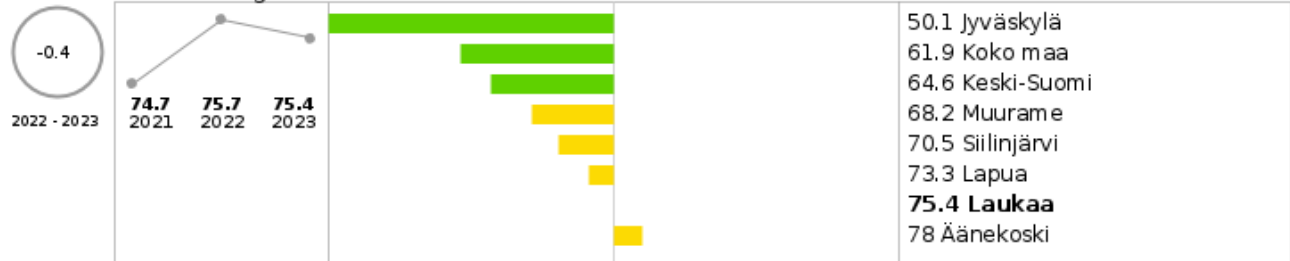
TALOUS JA ELINVOIMA

Väestö

Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

0 - 6-vuotiaat, % väestöstä

TALOUS JA ELINVOIMA – Yhteenveto

Vuosi 2023 jää historiankirjoihin hyvinvointialueiden ensimmäisenä toimintavuonna. Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen järjestämismäärä siirtyi kunnilta hyvinvointialueille ja samalla rahoitusvastuu näistä palveluista siirtyi kunnilta valtiolle. Muutos kutakuinkin puolitti kuntatalouden kokoluokan.

Vuoden 2023 tilinpäätös oli Laukaan kunnalle selvästi ennakoitua parempi. Kunnan tulos oli 2,8 miljoonaa euroa positiivinen ja kunta sai katettua taseeseen kertyneet alijäämät. Hyvä tulos muodostuu onnistumisista monella saralla, sillä tuloslaskelman kaikki keskeiset tunnusluvut toteutuivat talousarviota paremmin. Käyttötalous toteutui 1,6 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Verotulot ja valtionosuudet ylittivät talousarvion yhteensä 0,9 miljoonalla eurolla. Myös rahoituserät toteutuivat 0,5 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Investointiohjelman karsiminen pienensi poistoja, jotka alittivat talousarvion 0,5 miljoonalla eurolla.

Laukaassa verotulojen ja valtionosuuksien eli verorahoituksen määrä asukasta kohden on pitkään ollut maan ja saman kokoluokan kuntien keskiarvoa matalampi. Vuonna 2023 Laukaan kunnassa kuten kaikissa kunnissa verorahoituksen määrä pieneni olennaisesti hyvinvointialueuudistuksesta johtuen. Laukaan verorahoitus pieneni yhteensä 48,4 % kun muutos oli koko maan tasolla 51,8 %. Laukaan kunta sai verotuloja 44,3 miljoonaa euroa ja valtionosuuksia 20,3 miljoonaa euroa, josta 0,3 miljoonaa euroa oli harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Laukaan kunnan taloutta on sopeutettu voimakkaasti viime vuosina. Sopeutukset ovat kohdistuneet kaikille tehtävälueille ja vaatineet myös heikennyksiä palvelutasossa. Sopeutuksista ja taloushaasteista huolimatta kunta on pystynyt takaamaan hyvät peruspalvelut ja laajan palveluverkon kuntalaisille. Taloudellisen toimintaympäristön haasteet kuitenkin vääjäämättä vaikuttavat kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden määrään ja tasoon heikentävästi. Syksyllä 2023 kunnassa hyväksyttiin talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2024-2026, jonka tavoitteena on kertyneiden alijäämien kattaminen ja velkaantumisen taittaminen.

Vuodesta 2014 alkaen Laukaan kunta on investoinut palvelukiinteistöihin merkittävästi. Yli 120 miljoonan euron investoinnit ovat kasvattaneet velkamäärää ja poistoja. Vastavuoroisesti kunnan kiinteistöjen korjausvelka on pieni ja tulevien vuosien investointitarpeet keskimääräistä pienemmät. Lisäksi kunnan palvelujen käytössä on nyt laadukkaat ja sopivat tilat. Kunnan asukaskohtainen velkamäärä on kasvanut selvästi kuntien keskimääräistä velkamäärää suuremmaksi.

Väestökehityksellä on merkittävä rooli kuntatalouden kehityksessä sekä tulojen että menojen osalta. Väestökehitys kuvastaa myös kunnan elinvoimaisuutta. Laukaan pitkä väestökasvun jakso näyttää olevan ohi ja vuodesta 2018 alkaen asukasmäärä on vähentynyt. Asukasmäärän lisäksi väestörakenne vaikuttaa merkittävästi kunnan talouteen. Laukaassa väestöllinen huoltosuhde on verrattain korkea eli pelkistettynä veroja maksavia asukkaita on verrattain vähän verrattuna asukkaisiin, joille heidän maksamillaan veroilla tuotetaan palveluja. Tämä asettaa haasteen tuottaa palveluita keskimääräistä edullisemmin.

Väestörakenne Laukaassa on elinvoimaa tukeva, sillä lasten ja nuorten osuus väestöstä on keskimääräistä korkeampi. Väestöennusteen mukaan Laukaassa on vielä 2030-luvullakin huomattavasti keskimääräistä enemmän lapsia ja nuoria. Ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa kuitenkin nopeasti ja Laukaassa tapahtuu 2020-luvun aikana suhteellisesti merkittäviä muutoksia ikääntyneiden määrässä verrattuna useisiin muihin varsinkin maaseutumaisiin kuntiin. Toisaalta hyvinvointialueuudistuksen toteuduttua väestön ikääntyvällä osalla ei ole enää yhtä suoria vaikutuksia kunnan toimintaan ja talouteen kuin aikaisemmin.

Hyvinvointikertomuksen elinvoimaindikaattorien valossa Laukaan tilanne näyttää verrattain hyvältä. Laukaa ei erotu negatiiviseksi ääripääksi millään mittarilla. Maakunnan sisäisessä vertailussa työllisyyden osalta Laukaan tilanne on hyvä, mutta maakuntien välisessä vertailussa työllisyystilanteessa olisi parannettavaa. Kuntalaisten tuloja, tuloeroja ja perhekokoja kuvaavat mittarit osoittavat ensinnäkin, että Laukaassa asuu paljon perheitä, vähän pienituloisia ja että tuloerot ovat pieniä. Tilanteen voidaan näiden mittarien valossa sanoa olevan verrattain vakaa. Asukastutkimusten mukaan laukaalaiset ovat huomattavan tyytyväisiä elämäänsä ja Laukaaseen asuinkuntana. Havainto tukee indikaattorien antamaa kuvaa.

Laukaan elinkeinorakenne on palvelupainotteinen, mutta samaan aikaan hajanainen. Hajanainen ja monipuolinen elinkeino- ja työpaikkarakenne luo vakautta työllisyyden ja elinkeinotoiminnan näkökulmasta, kun yksittäiset toimijat eivät pysty aiheuttamaan merkittäviä muutoksia kokonaisuuden näkökulmasta. Laukaan työpaikkaomavaraisuus on kuitenkin matala ja kunta on tavoitellut paikallisten työpaikkojen lisäämistä panostamalla uusiin yritysalueisiin ja elinkeinopalveluihin sekä -hankkeisiin.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

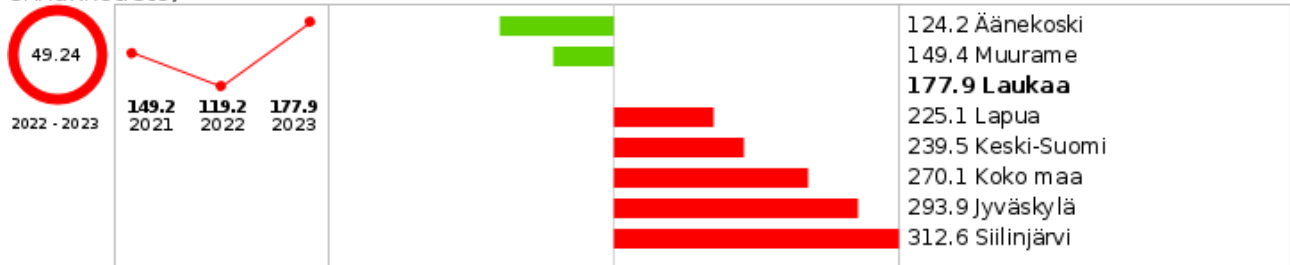
Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

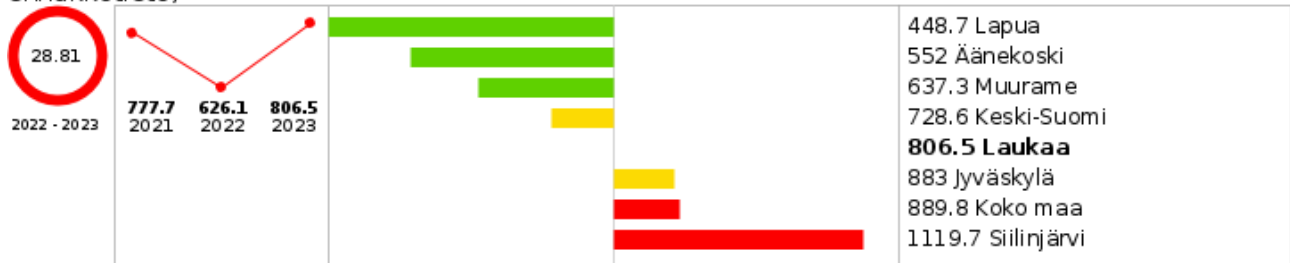
Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta (vuosi 2018 ennakkotieto)

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET – Yhteenveto

Sotkanetin keräämän indikaattoritiedon perusteella perusterveydenhuollon *lastenneuvolan* käynnit ovat kasvaneet Laukaassa verrattuna vuoteen 2022. Vuonna 2023 lastenneuvolan fyysisten sekä etäkäyntien osuus tuhatta 0 - 7-vuotiasta kohti oli 3473 käyntiä.

Laukaalaisten *lasten- ja nuortenpsykiatrian* avohoitokäyntien käyntimäärät ovat THL:n erikoissairaanhoidon tilastojen mukaan kasvaneet edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2023 erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian avohoitokäyntejä/1000 0-12-vuotiasta kohti oli Laukaassa 177,9, kun vuonna 2022 on tilastoitu 119,2. Vastaavat luvut nuorisopsykiatrian avohoitokäyntien osalta per 1000 13-17-vuotiasta kohden ovat olleet 806,5 vuonna 2023 ja 626,1 vuonna 2022.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa mitataan mm. kahden vuoden välein toteutettavalla Kouluterveyskyselyllä. Vuoden 2023 kyselyn tuloksia esiteltiin jo vuoden 2022 hyvinvoinnin vuosiraportissa, sillä raportti kirjoitettiin tuolloin poikkeuksellisesti vasta loppuvuodesta 2023. Kyselyn tulokset olivat tuolloin jo käytävissä ja osa Kouluterveyskyselyn tuloksista myös koski syyslukukautta 2022. Koska indikaattorikuvaajat Kouluterveyskyselyn osalta siis on jo edellisvuoden raportissa, ei tässä raportissa esitellä samoja *indikaattorikuvaajia* Laukaan ja verrokkikuntien osalta.

Laukaalaisten 8. ja 9. luokan oppilaiden kokemus omasta *terveydentilastaan* on heikentynyt. Vuonna 2021 22,6 % vastaajista koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, ja vuonna 2023 vastaava osuus oli 24,7 %. Suunta on ollut heikkenevä jo vuodesta 2019 alkaen. Vuonna 2021 10,1 % vastanneista on ilmoittanut, ettei omista yhtään läheistä *ystävää*. Vuonna 2023 vastanneista vastaava osuus on kasvanut 13,8 %:iin.

Viikoittain *alkoholia* käyttävien osuus 8. ja 9. luokan oppilaista on kääntynyt laskusuuntaan ollen nyt 1,6 % vastaajista, vuonna 2021 lukema oli 2,9 %. *Nikotiinituotteiden* kohdalla päivittäin tupakoivien osuus taas on kääntynyt nousuun ollen nyt 5,4 % vastaajista, kun vuonna 2021 lukema oli 4,4 %. Sen sijaan nuuskaa käyttävien osuus on Laukaassa jatkaa laskusuuntaa. Nuuskaa päivittäin käyttävien osuus vastaajista on vuoden 2023 kyselyn mukaan 2,3 %, kun se vuonna 2021 oli 3,3 %.

Positiivinen kehityssuunta 8. ja 9. luokan oppilaiden koululounaan syömisessä on kääntynyt huonompaan. Nyt laukaalaisista 8. ja 9. luokan vastaajista 35,6 % on ilmoittanut, ettei syö *koululounasta* päivittäin, kun vastaava luku vuonna 2021 oli 27,5 %.

Vuonna 2023 vastaajista oli *ylipainoisia* 16,3 %, kun vuonna 2021 luku oli 18,8 %. Ylipainon osalta on siis tapahtunut muutosta parempaan.

8.-9.-luokkalaisten kokema *koulukiusaaminen* herättää huolta. Vastaajista 4,8 % ilmoittaa joutuneensa koulukiusaamisen kohteeksi vähintään kerran viikossa. Vuoden 2021 Kouluterveyskyselyssä vastaava prosenttiosuus oli 3,9 % vastaajista.

Nuorten 8. ja 9. luokan oppilaiden *taide- ja kulttuuriharrastamisen* osuus on tuoreen Kouluterveyskyselyn laskussa laskuun vuoden 2021 tuloksiin verrattuna. Suunta on laskeva myös 4.-5.-luokkalaisten osalta.

5.- ja 8.-luokkalaisten *fyysinen toimintakyky* on kohentunut edellisvuoteen verrattuna. Fyysistä toimintakykyä seuraavien MOVE!-mittausten mukaan Laukaassa niiden 5.- ja 8.-luokkalaisten oppilaiden määrä, joilla on heikko fyysinen toimintakyky, on laskenut. Vuonna 2023 5.-luokkalaisista näiden oppilaiden prosentuaalinen osuus oli 30,1 %, kun se vuonna 2022 oli 39,4 %. 8.-luokkalaisista näiden oppilaiden prosentuaalinen osuus oli nyt 34,9 %, kun se vuonna 2022 oli 39,7 %.

<u>Luokka</u>	<u>Pojat</u>	<u>Tytöt</u>	<u>Yhteensä</u>
5. luokka	30.7 %	29.2 %	30.1 %
8. luokka	31.6 %	38.5 %	34.9 %
molemmat luokat	31.1 %	33.3 %	32.1 %

Taulukko. Fyysisen toimintakyvyn kokonaistulos, Laukaa. MOVE! 2023.

Varhaiskasvatuksen Kuntarekisteri - Effic -tilastojärjestelmän 31.12. tietojen perusteella Laukaassa oli vuonna 2023 varhaiskasvatuksessa lapsia kaikkiaan 1012, mikä on prosentuaalisesti 71 % 0-6-vuotiaista laukaalaisista lapsista. Vuonna 2022 vastaava lapsimäärä oli 1027 eli 67,6 % 0-6-vuotiaista. Luvut eivät sisällä varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan eikä pelkkään esiopetukseen osallistuvien lasten määrää.

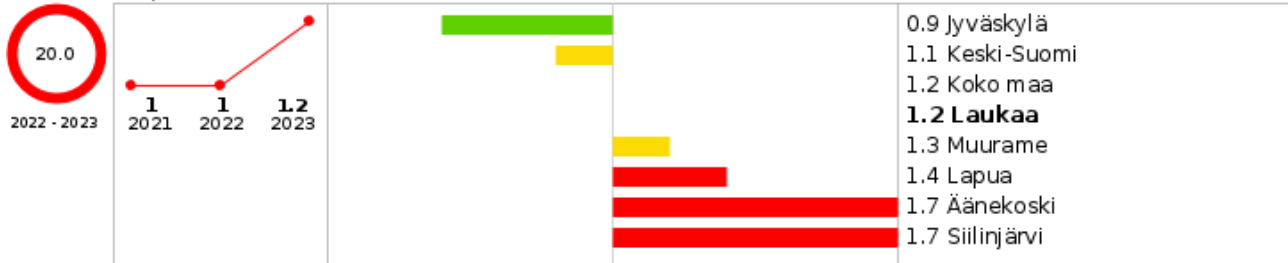
Laukaan kunnan varhaiskasvatuksen esiopetukseen osallistui vuonna 2023 185 lasta ja vuonna 2022 208 lasta. 2-5-vuotiaiden kerhotoimintaan (palvelurahalla järjestetty) osallistui vuonna 2023 47 lasta ja vuonna 2022 60 lasta.

NUORET JA NUORET AIKUISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

Laukaan lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista on 7 % vastanneista ilmoittanut vuoden 2023 Kouluterveyskyselyssä, ettei omista yhtään läheistä *ystävää*. Tulos on positiivisempi kuin vuonna 2021, jolloin vastaava osuus oli 8,5 %.

Positiivista suuntaa viestii myös se, että oman *terveydentilansa* kokee keskinertaiseksi tai huonoksi nyt 22 % vastanneista. Vuonna 2021 osuus on ollut 32 % vastaajista.

Ylipainoisten lukiolaisten määrä on laskenut: ylipainoisten osuus vastaajista on vuoden 2023 kyselyssä ollut 12,8 %, kun osuus vuonna 2021 oli 16,7 %. Laukaan tulos on verrokkikuntiin sekä koko maan ja Keski-Suomen keskiarvoon nähden paras.

Suunta *koululounaan* syömisen osalta on säilynyt positiivisena, vaikka edelleen parannettavaa onkin: nyt koululounaan ilmoitti jättävänsä syömättä 19,6 % vastaajista, kun vuonna 2021 osuus oli 20,2 %.

Laukaalaisten lukiolaisten *nikotiinituotteiden* käyttö osoittaa laskusuuntaa: Nuuskaa päivittäin käyttävien määrä on tulosten perusteella pyöreä 0 %, kun se vielä vuonna 2021 oli 1,6 %. Tulos on paras verrokkikuntiin sekä koko maan ja Keski-Suomen keskiarvoon nähden. Päivittäin tupakoivien osuus vuoden 2023 tuloksissa on 1,4 % vastanneista, kun se vuonna 2021 oli 3,2 %.

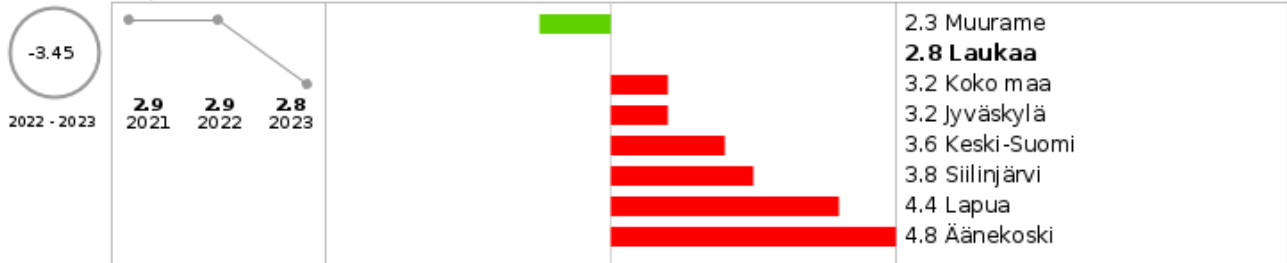
Eläketilastoihin perustuvan tiedon mukaan *mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä* saavien 16-24-vuotiaiden prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on kääntynyt Laukaassa hienoiseen kasvuun: osuus on nyt 1,2 %, kun se vuonna 2022 oli tasan 1 %. Osuus on nyt sama kuin koko maassa keskimäärin.

Vuoden 2023 Kouluterveyskyselyn mukaan lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden kokema *koulukiusaaminen* on lähtenyt valitettavaan kasvuun. Vähintään kerran viikossa koulukiusattuna olevien prosentuaalinen osuus on nyt 2,1 % vastanneista, kun se vuoden 2021 kyselyssä oli 0,8 %.

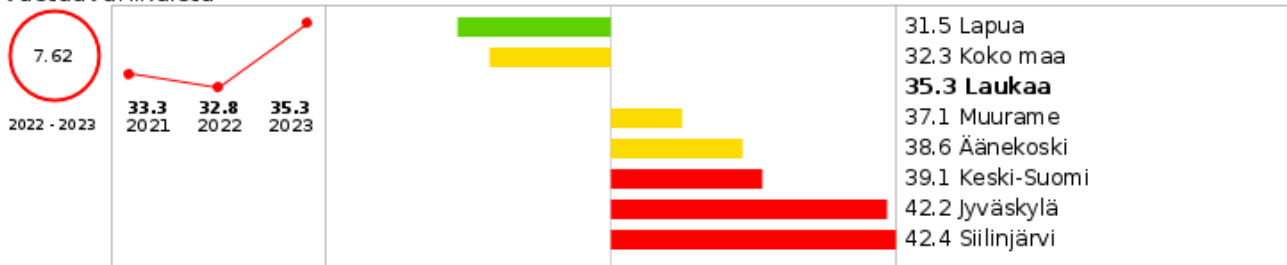
Lukiolaisten taide- ja kulttuuriharrastamisen määrä on pysynyt ennallaan: vähintään yhtenä päivänä viikossa taidetta ja kulttuuria kertoi harrastavansa nyt 53,9 % lukion 1. ja 2. luokan vastaajista. Vuonna 2021 prosenttiosuus oli 53,6 %.

TYÖIKÄISET Hyvinvointi

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

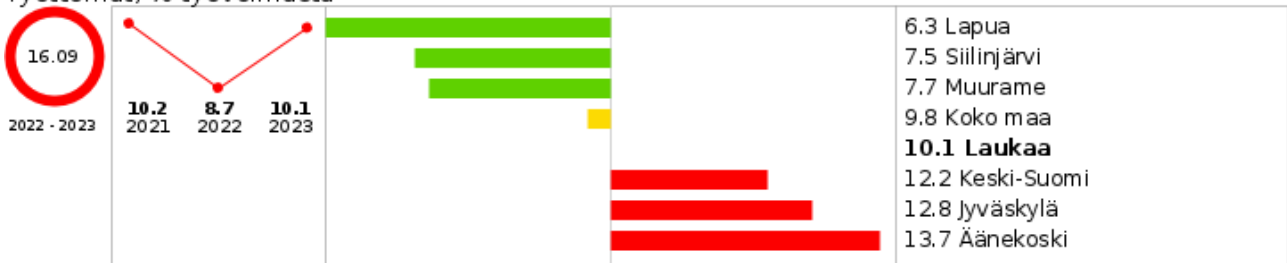

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

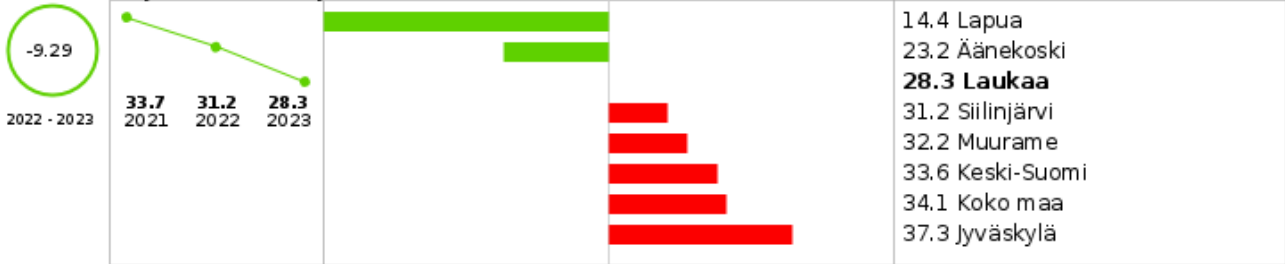

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Työttömät, % työvoimasta

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

TYÖIKÄISET – Yhteenveto

Työllisyys- ja työttömyysaste vaihtelee eri ikäryhmissä. Työttömyys vaikuttaa pitkään jatkuessaan haitallisesti myös terveyteen ja hyvinvointiin. Työttömyys voi johtaa terveyden ja toimintakyvyn heikentymiseen, mikä voi toisaalta johtaa korkeampaan työttömyysriskiin.

Vuonna 2023 Laukaassa *työttömiä* työvoimasta oli 10,1 %. Työttömien määrä on kasvanut, sillä vuonna 2022 lukema oli 8,8 %. Verrokkikuntiin nähden Laukaan tilanne on kuitenkin edelleen parempi kuin Jyväskylässä ja Äänekoskella sekä keskimäärin Keski-Suomessa.

Pitkäaikaistyöttömien määrä Laukaassa on vähentynyt edelleen. Vuoden 2023 lopussa pitkäaikaistyöttömiä työttömistä oli 28,3 %, kun osuus vuoden 2022 lopussa oli 31,2 %. Verrokkikunnista Lapualla ja Äänekoskella oli Laukaata parempi tilanne pitkäaikaistyöttömien määrässä.

Sen sijaan *nuorisotyöttömien* määrä on kasvanut huolestuttavasti: vuonna 2023 nuorisotyöttömien prosentuaalinen osuus 18-24-vuotiaast työvoimasta oli 20,8 %, kun se vuonna 2022 oli 13,2%. Verrokkikunnista vain Äänekoskella on nuorisotyöttömyys suurempi kuin Laukaassa.

	Työvoima	Työttömiä työvoimasta Osuus-% työvoimasta	Työnhakijat	alle 25 v.	yli 50 v.	Pitkäaikais- työttömät	Avoimet työpaikat
Jyväskylä	70 552	14,8	10 429	1 776	2 749	3 515	708
Laukaa	8 460	11,7	989	116	391	262	33
Muurame	4 962	9,7	482	43	192	138	34
Äänekoski	7 792	17,4	1 353	186	507	253	64
Keski-Suomi	124 507	14,1	17 617	2 553	5 888	5 319	1 137

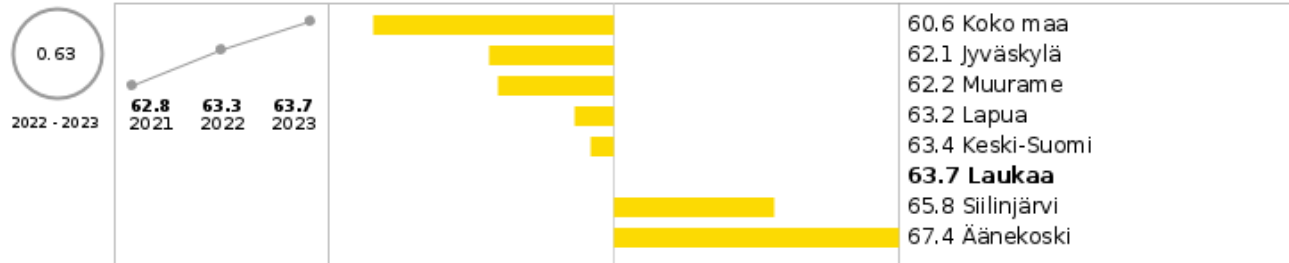
Lähde: Keski-Suomen työllisyyskatsaus Joulukuu 2023, ELY-keskus

IKÄIHMISET

Hyvinvointi

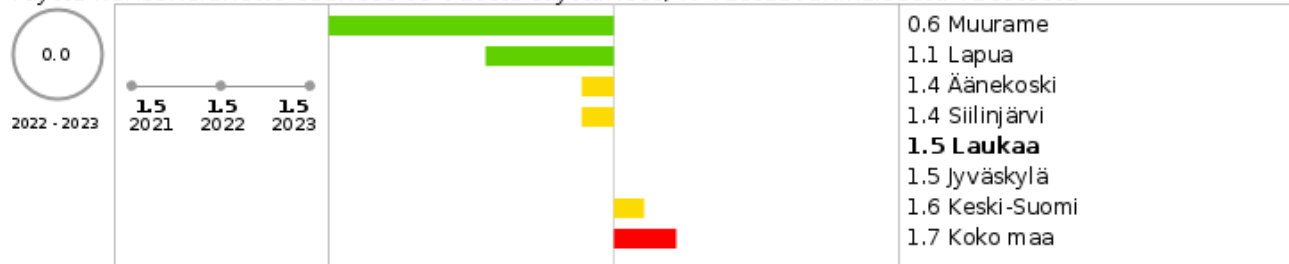
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

IKÄIHMISET – Yhteenveto

Täyttä kansaneläkettä saaneiden, yli 65-vuotiaiden laukaalaisten prosentuaalinen osuus vastaavanikäisestä väestöstä on säilynyt ennallaan vuoteen 2022 verrattuna, 1,5 %.

Oikeus erityiskorvattaviin (75 % tai 100 %) lääkkeisiin voidaan myöntää henkilölle, jolla on vakava ja pitkäaikainen, lääkehoitoa vaativa sairaus. Vuonna 2023 Laukaassa tämä oikeus 65 vuotta täyttäneistä oli 63,7 %:lla vastaavan ikäisestä väestöstä. Osuus on jatkanut hienoista kasvua vuoteen 2022 verrattuna. Erityiskorvausoikeus kuvaa melko hyvin pitkäaikaissairastavuutta väestössä.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen määrä 65 vuotta täyttäneillä kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti on jatkanut laskuaan ja muutos on ollut varsin merkittävä: kun hoitajaksoja vuonna 2022 oli 441,8, niin vuonna 2023 niitä oli 305,8 (ks. liite 1, Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö).

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Kunnan palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

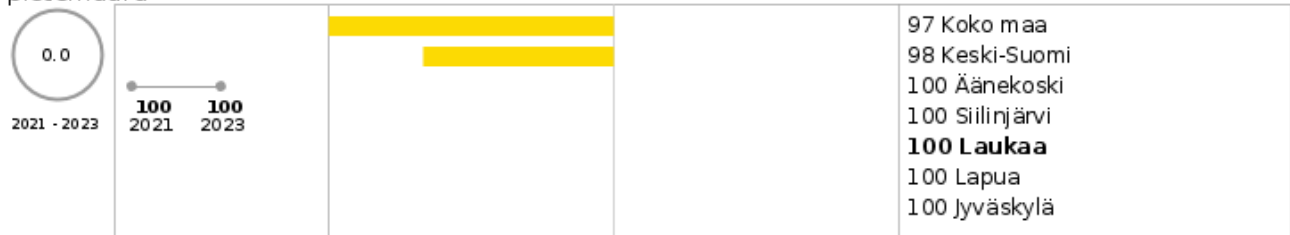
Väestön terveydentilan seuranta ja arviointi kunnan johdossa, pistemäärä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa - TEA, pistemäärä

Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä

KAIKKI IKÄRYHMÄT – Yhteenveto

TEAvisarin mukaan Laukaan kunnassa väestön terveydentilan seuranta ja arviointi kunnan johdossa on toteutunut vuonna 2023 erinomaisesti. Indikaattorin mukaan tulos on täydet 100 pistettä. Myös terveydenedistämisaktiivisuus toteutuu kunnassa suurilta osin oletetun hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista, tulos 83 pistettä.

Ikäryhmittäiset terveyden edistämisen tavoitteet on huomioitu kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että kaikki olennaiset ikäryhmittäiset tavoitteet on huomioitu.

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi valtuustokaudelta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuden perustana Laukaassa ovat kunnan strategiset pääperiaatteet, Pidemmälle, Positiivisesti ja Palvellen, sekä strategian kolme kärkiteemaa (Asukas, Henkilöstö ja Yrittäjät). Tässä osiossa kuvataan keskeisimpiä vuonna 2023 toteutettuja toimenpiteitä, joiden avulla hyvinvointisuunnitelman (2022-2025) tavoitteita on pyritty saavuttamaan.

Tehtyjä toimia kuvataan hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 tavoitteiden mukaisesti:

- 1) Kaikille mahdollisuus osallisuuteen,
- 2) Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut,
- 3) Hyvät arkiympäristöt sekä
- 4) Päätöksenteolla vaikuttavuutta.

Jako noudattelee Valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden toimenpidesuunnitelmaa, joka on ohjannut myös Keski-Suomen hyvinvointiohjelmaa 2021-2024. Vuoden 2023 aikana tehdyistä hyvinvointityöstä on koottu painopisteittäin taulukkomuotoista hyvinvointityön vuosikelloa keskeisimmistä toimenpiteistä.

2.1 Kaikille mahdollisuus osallisuuteen

Hyvinvointityön vuosikello 2023: KAIKILLE MAHDOLLISUUS OSALLISUUTEEN

ALATAVOITE	TOIMENPITEITÄ
Kuntalaisten yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen	<p>Varhaiskasvatuksen perheille järjestetyt tapahtumat, esim. vanhempainillat ja muut avoimet tilaisuudet</p> <p>Koulujen tuki- ja kummioppilastoiminta</p> <p>Kouluilla eri toimijoita mukana osana koulun arkea vahvistamassa yhteisöllisyyttä; koulunuorisotyö, koulutsemppari (hankerahoitus), välkänurkat, vierailijaluennot</p> <p>Tapahtumat/tilaisuudet, vanhempainillat, Kodin ja koulun päivä</p> <p>Lukiolla opiskelijoiden yhteisöllisyyttä edistettiin mm. nuorisohjaajan läsnäololla 1-2 kertaa viikossa lukiolaisten välitunneilla ja hyppytunneilla (hankerahoitus).</p> <p>Perhekeskisyhteistyössä lapsiperheille järjestetty HyPellä avointa perhekerho- ja Olkkaritoimintaa, vetäjänä MLL Laukaan paikallisyhdistys. Kaikkien MLL:n paikallisyhdistysten (kirkonkylä, Vihtavuori-Leppävesi ja Lievestuore) vertaistuellinen toiminta tarjoaa runsaasti erilaisia mahdollisuuksia lapsiperheiden yhteisöllisyyden vahvistamiseen ja yksinäisyyden vähentämiseen.</p> <p>Kirjaston teematapahtumat: mm. Harry Potter-päivä,</p>

	<p>Soturikissapäivä, Satupiknik, Mediataitoviikko, Novellikoukku sekä lyhytelokuvatapahtuma</p> <p>Nuorisotilat avoinna joka taajamassa, Nuorisopaku kiertänyt Laukaata kesäaikaan, nuorisopalvelujen järjestämät nuorten tapahtumat ympäri vuoden, esim. lanit joka taajamassa</p> <p>Maksuton liikuntaneuvontapalvelu, matalan kynnyksen liikuntaryhmät, hyvinvointitempaukset, eri ikäisille suunnattuja avoimia tapahtumia eri vuodenaikoina: Kuntalaisille suunnattujen avointen tapahtumien ja avoimen toiminnan tarjoaminen</p> <p>Sararanta raikuu -tapahtuma 10.6.2023 Laukaan sataman puistossa, joulupolku, Syyslomapomppis. Vapaaehtoistoimintaa: Ulkoiluystävätoiminta ja kimppalennit.</p> <p>Liikuntaseurojen tukeminen liikuntatoiminnan järjestämiseksi Seurafoorumit ja erilaiset yhteistyötilaisuudet Kokoontumiset teemakohtaisesti: Tilavuorot, tapahtumien järjestäminen, yleiset seura-asiat</p> <p>Poikkihallinnollinen Voimaa vanhuuteen työryhmä Vanhustenviikko; avoimia tilaisuuksia ja tapahtumia ikäihmisille (ravitsemusluento, webinaari, ulkoilua, pelejä, kimppalennki). Toteutus yhteistyössä Laukaan kunta/vapaa-aikapalvelut, Laukaan seurakunta, Keski-Suomen hyvinvointialue, Eloisaa!-toiminta, SPR ja Laukaan Eläkkeensaajat Ikiliikkuja-viikko Uusia koulutettuja ulkoiluystäviä ikäihmisille 8 henkilöä</p> <p>Vanhusneuvoston järjestämä Ikäihmisten virkistyspäivä Savion lavalla 24.8.2023; yhteistyössä Laukaan kunta, seurakunta, Keski-Suomen hyvinvointialue ja eläkeläisjärjestöt, noin 160 osallistujaa. Vanhusneuvosto osallistui Vie vanhus ulos -kampanjaan yhteistyössä palvelutalo Sarahovin kanssa.</p> <p>Yritystankaamon avajaiset syksy 2023: yritysten yhteisöllinen työtila, joka vahvistaa laukaalaisten yritysten ja yrittäjien yhteisöllisyyttä ja muutoskyvykkyyttä sekä verkottaa yrityksiä ja elinkeinoelämän kehittäjiä.</p> <p>Kunta on kannustanut eri toimijoita (esim. järjestöt, yhdistykset, seurakunta, yhteisöt) tapahtumien järjestämiseen ja tukenut erilaisin keinoin, esim. viestintä.</p> <p>Järjestöillat maaliskuu-, touko-, syys- ja joulukuussa 2023: Järjestöjen, yhteisöjen, kunnan, seurakuntien ja hyvinvointialueen yhteiset teemalliset kokoontumiset. Koordinoina Keski-Suomen Yhteisöjen</p>
--	---

	<p>Tuki KYT ry.</p> <p>Laukaan seurakunnan Aamukahvi-ryhmät, Ruokapäivät, Ikisluennot, Iltapäiväkahvi-ryhmä, Lähimmäisen kammari, Majakan kirpputori, nuortenillat, nuorten konsertti, naistenillat, Neulekahvilat, perhekerhot</p> <p>säännöllinen ryhmätoiminta (lähetyspiirit, kuorot, lasten päiväkerhot, muskarit, varhaisnuorten kerhot, partio), retki- ja leiritoiminta ympäri vuoden eri ikäisille, jumalanpalvelukset ja hartaudet</p> <p>Joulupuu-hyväntekeväisyyskeräys yhteistyössä Laukaan HyPe ja MLL Laukaan paikallisyhdistys</p>
<p>Kuntalaiset kokevat tulevansa kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa asiakastyytyväisyydestä huolehtiminen ja asiakkaan osallistaminen</p> <p>Koulujen/lukion oppilas-/opiskelijakuntatoiminta</p> <p>Kunnan omat Harrastamisen Suomen mallin -kerhojen kerhokyselyt tehty kaikille perusopetuksen oppilaille.</p> <p>Puisto- ja katupenkkiä asennusta jatkettu kuntalaisten toivomille paikoille (toiveet kerätty edellisvuonna)</p> <p>Majajärven sekä Vehniän uimarantojen kunnostus osallistavan budjetoinnin rahoituksella. Vehniällä rannan suunnittelu yhdessä kunnan ja Vehniän kyläseuran kanssa: toteutui uusi laiturit ja laavu.</p> <p>Kirjastolla testattiin pelihuonetta ja luotiin pelaamisen säännöt osallistamalla nuoria (nuorisovaltuusto) ja perustettiin nuorten oma tila Nuorten luola, jonka säännöt luotiin myös yhdessä.</p> <p>Laukaan maankäytön rakennemalli Viuhkan päivitystyötä varten asukaskommenttien kerääminen, kommenttipyyntö myös nuorisovaltuustolta ja vanhusneuvostolta.</p> <p>Kuntastrategiakorisapelit kolmessa kesätapahtumassa: esiteltiin kuntastrategiaa ja kerättiin asukaspalautteita. Osallistui satoja ihmisiä, etenkin lapsia ja heidän vanhempia.</p> <p>Kulttuuriohjelman työstämiseen liittyvät avoimet tilaisuudet, kommentointimahdollisuudet</p> <p>Seniorisumpit Laukaan taajamissa ja Vehniällä:</p> <p>Keskustelutilaisuudessa kerättiin ikäihmisten ajatuksia ja toiveita liikunnan edistämistyöhön. Osallistujia 100 henkilöä.</p> <p>Palautekyselyiden lisääminen kunnan verkkosivuille ja tiedottaminen somessa, järjestökirjeissä ja paikallislehdissä</p> <p>Lisäksi toimintakohtaiset palautekyselyt, esim. liikuntaryhmistä ja tapahtumista</p>

	<p>Vanhusneuvosto kokoontui 9 kertaa, edisti ikäihmisten asioita, seurasi tarkasti hyvinvointialueen toimintaa, oma edustaja Keski-Suomen hyvinvointialueen vanhusneuvostossa.</p> <p>Vammaisneuvosto kokoontui 9 kertaa, edisti vammaisväestön asioita, erityisesti esteettömyysasiat, oma edustaja Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvostossa.</p> <p>Nuorisovaltuusto kokoontui 10 kertaa, käynnisti nuorten hankerahatoiminnan ja edisti mm. nuorten harrastusmahdollisuuksia.</p>
<p>Kuntalaisten yhdenvertaisuuden edistäminen ja palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden paraneminen</p>	<p>Varhaiskasvatuksen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävät hankkeet; lisäresurssin palkkaaminen lapsiryhmiin sosioemotionaalisten taitojen vahvistamiseksi</p> <p>Inkluusioperiaatteen mukainen toiminta (hoitopaikkojen järjestely, lapselle omaan lähipäiväkotiin annettu tuki)</p> <p>Esiopetuksessa käytetty hyvinvoinnin vuosikello, esiopetuksen opiskeluhoollon palvelut</p> <p>Koulujen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman päivitys</p> <p>Lasten monilukutaidon edistäminen: kirjaston lukuvinkkaukset, aineistot yms. esi- ja perusopetukselle</p> <p>Teemapäivät ja -viikot: esim. kansainvälinen lukutaitopäivä, Lasten oikeuksien päivä, ihmisoikeuksien päivä, rasmin vastainen viikko, Minna Canthin päivä (tasa-arvon päivä), kansainvälinen suvaitsevaisuuden päivä, kansainvälinen rauhan päivä</p> <p>Tehtiin kunnan kotouttamisohjelman päivitys vuodelle 2024</p> <p>Henkilöstö- ja asiakaskyselyitä laadittu johtamisen tueksi ja heikkojen signaalien esille saamiseksi eri palvelualueilla.</p> <p>Digitaalisten palvelujen lisääntyminen esimerkiksi hyvinvointialueen perhekeskuspalveluissa (sähköinen perhekeskus). Palveluista tiedottamista kuntalaisille kunnan eri viestintäkanavissa. Kunnan digitaalisten palvelujen kehittäminen, käytön opastus ja tiedottaminen digitaalisista palveluista, liikuntaryhmiin ilmoittautuminen verkossa myös ikäihmisille: opastustilaisuudet kirjastolla ennen kauden alkua.</p> <p>Kirjastolla tarjottiin digitutor-opastusta kansalaisopiston järjestämänä.</p> <p>Uusien tilojen ja alueiden suunnittelussa saavutettavuuden huomioiminen, kaikille tasavertainen mahdollisuus varata tiloja (TIMMI-järjestelmä käytössä vapaa-aikapalveluissa)</p> <p>Palveluja jalkautetaan kylille, esim. jalkautuva nuorisotyö</p>

	<p>Vammaisneuvoston tekemät esteettömyyskartoitukset kunnan tiloihin. Myös esteettömyyskävely viranhaltijoille.</p> <p>Laukaan seurakunnalla messujen ja hartaushetkien järjestäminen laitoksissa, esim. asumispalveluyksiköissä</p>
<p>Työllistymisen tukeminen ja vahvistaminen</p>	<p>Kouluilla 4h-yrittäjyyskurssi ja Ajokortti-työelämään, TET-jaksot, työkokeilijat, oppisopimuksella olevat, palkkatuella olevat</p> <p>Kesätyöntekijöitä vapaa-aikapalvelujen leiritoiminnassa ja Vattipajan puistotyöntekijöinä</p> <p>Vattipajalla panostettiin Nuorten startti -toiminnan kehittämiseen, ja Jamkin kanssa yhteistyössä aiemmin toteutettu Pelaten duuniin -hanke vakiintui kunnan omaksi toiminnaksi Play-nimen alle.</p> <p>Työllisyyden kuntakokeilu, työnhakijoiden työ- ja toimintakyvyn tunnistaminen ja asiakkaiden palveluntarpeen mukaisesti palveluihin ohjaaminen työ- ja toimintakyvyn parantamiseksi ja sitä kautta työllistyneiden osuuden kasvattaminen. Työllisyyspalvelut yhteistyössä moniammatillisten verkostojen kanssa (esim. Ohjaamo, TYP-toiminta)</p> <p>Kunnan puistopuolella työllistetty neljä työtöntä työnhakijaa</p> <p>Seurakunnalla kuntouttava työtoimintaa kirpputori Majakalla, kausityöntekijät hautausmaalla, diakoniatyön asiakastyö, 4H-kesätyön kautta nuorten työllistäminen, isostoiminta sekä kerhotoiminnoissa ohjaustyö</p>
<p>Vireä kulttuuri- ja harrastetoiminta, mikä tarjoaa mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan</p>	<p>Perusopetuksessa kulttuuriopetussuunnitelma Kulttuurilaukka Kerhotoiminnan kehittäminen: Etsivä harrastustoiminta koulujen välkänurkissa ja Harrastamisen Suomen mallin kerhoissa. Harrastamisen Suomen mallin kerhojen ja Opetushallituksen rahoittaman kerhotoiminnan kehittäminen verkostoyhteistyössä. Kerhotoimintaa koululaisille seurakuntayhteistyössä</p> <p>Kulttuurilaukan päivitys tehty vuosille 2023-2026</p> <p>Multamäen leirikeskuksessa vuoden aikana 29 leiriä. Leiriläisten määrä oli 572 henkilöä.</p> <p>Liikuntapalveluiden palvelut ja paikat luovat edellytyksiä ja olosuhteita mielekkääseen vapaa-aikaan sekä tarjoavat keinoja liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi (liikuntaneuvonta)</p> <p>Kunnan kulttuuriohjelma hyväksyttiin valtuustossa 26.9.2023. Ohjelman tavoitteena on tuoda paikallista kulttuurityötä paremmin näkyväksi ja saavutettavaksi, osallistaa asukkaita, yhdistyksiä ja yrityksiä yhteisen kulttuurin tekemiseen, luoda uusia avauksia sekä kehittää ja tukea yhteistyöverkostoja kulttuurin ympärillä.</p>

	<p>Kulttuuriohjelman mukaiset toimet. Culture in Nature -hankkeen käynnistys: vapaa-aikapalvelut aloittivat luonto- ja kulttuurimatkailun edistämisen yhdessä elinkeinopalvelujen ja yhdyskuntatekniikan kanssa.</p> <p>Seurakunnan tarjoama toiminta, kuten musiikkikonsertit, neuleleirit ym.</p>
--	---

Arviointia

Hyvinvointisuunnitelman ensimmäinen iso tavoite, Kaikille mahdollisuus osallisuuteen, sisältää viisi ns. alatavoitetta.

1. Kuntalaisten yhteisöllisyyden vahvistaminen ja yksinäisyyden vähentäminen

Erilaisia tapahtumia ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaajrjestettiin Laukaassa vuonna 2023 varsin runsaasti aina vauvasta vaariin. Myös osallistujia saatiin runsaasti. Tapahtumien ja avoimen toiminnan järjestämiseen on osallistunut lukuisa joukko niin kunnan työntekijöitä kuin järjestöihmisiä, seurakunta- ja muita yhteisötoimijoita sekä yrityksiä.

Järjestöillat ovat vakiinnuttaneet asemansa järjestötoimijoiden, seurakuntien, kunnan, Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki (KYT) ry:n yhteisinä foorumeina. Ne tarjoavat hyvän "alustan" hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta yhteisen toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja yhteistyön vahvistamiseen.

2. Kuntalaiset kokevat tulevansa kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin

Kuntalaisilta kerättävä palaute on tärkeässä roolissa, kun kehitetään palveluja ja toimintoja. Laukaan kunnan palautepalvelun kautta kuntalaiset voivat antaa sähköisesti moitteita ja kiitoksia sekä jättää kysymyksiä kunnan toiminnoista ja palveluista. Palautetta voi antaa ympäri vuorokauden siellä, missä ongelman tai puutteen havaitsee. Kuntalaiset hyödyntävät palautepalvelua hyvin, etenkin tietyissä palveluissa, kuten tilapalvelut ja vapaa-aikapalvelut.

Kuntalaisten osallistamisessa kuntastrategiatyöhön ja sen jalkauttamiseen onnistuttiin hyvin. Erityisesti kuntastrategiakoripallopele kesätapahtumien yhteydessä oli toimiva jalkauttamiskeino. Edelleen päätöksenteossa ja palveluissa voisi vahvistaa kuntalaisten kuulluksi tuleamista ja vaikuttamismahdollisuuksia jo suunnitteluvaiheessa.

3. Kuntalaisten yhdenvertaisuuden edistäminen ja palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen

Erilaiset digitaaliset palvelut ovat vahvistuneet hyvinvointialueen tulon myötä. Digitaalisten palvelujen löytäminen ja sen myötä palvelujen saavutettavuus haastaa kuitenkin ja vaatii jatkuvia ponnisteluja palvelujen tiedottamisessa. Kirjasto on edelleen tärkeässä roolissa digipalvelujen käytön opastamisessa.

Myös uusien tilojen suunnittelussa on huomioitu palvelujen saavutettavuutta. Vammaisneuvosto on edistänyt vuoden 2023 aikana esteettömyyttä tekemällä laajasti kunnan julkisiin kiinteistöihin esteettömyyskartoituksia. Palveluja on vuonna 2023 jalkautettu kylille, kuten nuorille tarkoitettu Nuokkari-paku, ikäihmisten ja perheiden liikuntaryhmät jne.

4. Työllistymisen tukeminen ja vahvistaminen

Työllisyyden kuntakokeilu jatkui Laukaassa 2023. Työttömien määrä kuitenkin hieman kasvoi, erityisesti nuorisotyöttömien määrä lisääntyi. Taustalla vaikuttanee mm. nuorten aikuisten lisääntyneet hyvinvoinnin, erityisesti mielenterveyden, haasteet, jotka vaikeuttavat työllistymistä. Myös sopivien työpaikkojen löytäminen on vaikeutunut. Pitkäaikaistyöttömien edelleen laskeneessa määrässä työllisyyden toimet kuitenkin näkyvät positiivisesti.

Laukaassa jatkui vahvana myös nuorten kesätyöllistyminen. Tässä yhteistyö Laukaan 4H-yhdistyksen kanssa on ollut isossa roolissa.

5. Vireä kulttuuri- ja harrastetoiminta, mikä tarjoaa mahdollisuuksia mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan

Laukaan kunnan kulttuuriohjelma valmistui vuonna 2023, mikä on kunnan kulttuuripalvelujen kannalta merkittävä kehitysaskel. Kulttuuriohjelma ei toki palvele pelkästään vapaa-ajan toimintaa, vaan luo raameja esimerkiksi kulttuurikasvatukselle aina varhaiskasvatuksesta alkaen. Kulttuuriohjelma on siis tukemassa hyvin laajalla skaalalla kulttuurihyvinvoinnin vahvistumista Laukaassa.

Kirjastopalvelujen käyttö on Laukaan kunnan kirjaston omien tilastojen mukaan säilynyt vilkkaana. Kirjastokäyntien kokonaismäärä nousi Laukaassa vuonna 2023 oli 150100 käyntiin, kun käyntejä vuonna 2022 oli 147000. Lainaustapahtumat hieman vähenivät edellisvuoteen verrattuna: vuonna 2023 oli yhteensä 323094, kun vuonna 2022 niitä oli 337000. Lainaajamäärä vuonna 2023 oli kaikkiaan 6666, kun se vuonna 2022 oli 6700 lainaajaa.

Lasten ja nuorten kerhotoiminta on ollut Laukaassa runsasta niin koulu yhteistyössä kuin vapaa-ajalla, ja vuonna 2023 sitä on edelleen kehitetty etenkin Harrastamisen Suomen mallin myötä. Koulujen yhteydessä on tarjottu lapsille ja nuorille runsaasti harrastusmahdollisuuksia ja kerhotoimintaa tämän avustusrahoitteisen toiminnan turvin.

Erilaisilla järjestöillä, yhdistyksillä ja yrityksillä on suuri rooli vapaa-ajan kulttuuri- ja harrastetoiminnan ylläpitämisessä. Vaikka kunta on joutunut nipistämään näiden toimijoiden taloudellisesta avustamisesta vuoden 2023 aikana, on yhteistyötä kuitenkin pyritty pitämään kaikin tavoin yllä, esimerkiksi tarjoamalla tiloja, tai tukemaan viestinnässä.

2.2 Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

Hyvinvointityön vuosikello 2023: Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut

ALATAVOITE	TOIMENPITEITÄ
Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	Varhaiskasvatuksen ja vapaa-aikapalveluiden yhteinen liikuntahanke (Liikkuva Laukaa), liikunnallisen elämäntavan edistäminen tämän yhteistyön avulla Pitkiä välitunteja lisätty kouluille

	<p>Kuntalaisille tiedotettu Laukaan kirkonkylän lähiliikuntapuiston valmistumisesta ja Leppäveden liikuntapuiston jatkokehittämistoimista sekä Multamäen alueen maastopyöräily- ja ulkoilureitin valmistumisesta.</p> <p>Kriisi- ja turvallisuussuunnitelmien päivittäminen ja työstäminen säännönmukaisesti eri hallinnonaloilla</p> <p>Tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa tukemassa kuntalaisten omaehtoista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, esimerkkinä seniorineuvolat Lievestuoreella ja kirkonkylällä sekä erilaiset digitaaliset palvelut</p> <p>Liikuntaneuvonnassa ohjausta omaehtoiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.</p>
<p>Perheiden pärjäävyyden vahvistaminen</p>	<p>LP (lapset puheeksi) -menetelmän käyttö varhaiskasvatuksessa Neuvokas perhe elämäntapaohjausmenetelmän hyödyntäminen perheiden palveluissa.</p> <p>Nepsy-kahvilat etätoteutuksella neuropsykiatrisesti oireilevien lasten vanhemmille, 6 kertaa, myös kokemustoimijaa hyödynnetty. Toteutus yhteistyössä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa. Nepsy-pysäkit live-toteutuksena HyPellä nepsy-lasten vanhemmille, 12 kertaa. Toteutus yhteistyössä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa. ADHD-lasten (7-12-vuotiaat) vanhemmille Strategia-ryhmä, jotka ovat psykoedukatiivista palvelua. Toteutus yhteistyössä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa.</p> <p>Perheliikuntaryhmä Pomppis vapaa-ajanpalveluissa</p> <p>Laukaan seurakunnassa palkattu kaksi perhetyöntekijää, tehty yhteistyötä neuvolan kanssa erityistä tukea tarvitsevien perheiden perhekerhon järjestämisen osalta, järjestetty perhekerhoja, parisuhdeilta, Neulekahvila- toimintaa, muskaritoimintaa ja päiväkerhotoimintaa</p>
<p>Kuntalaisten mielen hyvinvoinnin tukeminen, erityisesti lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistaminen</p>	<p>Kouluilla Nepsy (neuropsykiatrinen) Tsemppari verkoston toiminta, koulun hyvinvointivuosisikellon käyttäminen ja sen mukaiset oppitunnit, kiusaamista ennaltaehkäisevä työ Koulujen teemapäivät ja -viikot: Mielenterveyspäivä, -viikko Kouluilla hankerahoituksella työskennelleitä hyvis-opettajia, 12 opettajaa.</p> <p>Perhekeskustoiminnassa lasten, nuorten ja perheiden mielen hyvinvoinnin palvelujen vahvistaminen kuntalaisten tukena, esimerkiksi uusi lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyön tiimi</p>

	<p>(MTP-tiimi). Yhteistyön sujuvuuden kehittämistä näissä palveluissa yhteistyössä kunnan ja hyvinvointialueen kanssa.</p> <p>Siimes-taide- ja luontoaistimustila erityisesti mielen hyvinvoinnin tukena HyPellä oli avoimesti kaikkien asiakkaiden ja työntekijöiden käytettävissä maaliskuun 2023 loppuun asti. Kokeiltiin osana Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Koske) Luonto hyväKS hanketta.</p> <p>Pappilan (kirkonkylä) leikkipuiston saneeraus</p> <p>Ikäihmisille suunnatut luennot ja webinaarit, myös mielen hyvinvointinäkökulma niissä</p>
<p>Kuntalaisten terveellisten elämäntapojen tukeminen</p>	<p>Syksyllä 2023 Move!-mittaukset 5. ja 8.-luokkalaisille Liikuntaneuvonnan tehostaminen sekä yksilöllinen tuki ja vinkit oppilaille Koulupäivän sisään lisää liikuntaa: pitkät liikuntavälitunnit ja ulkoiluun kannustaminen joka koululla Hyvinvointitapahtuma Vihtavuoren koululla 5/2023 yläkouluikäisille, teemoina mm. some, päihteet, mielen hyvinvointi ja itsetuntemus, kiusaaminen ja moninaisuus</p> <p>Vapaa-aikapalvelujen liikuntaryhmät eri puolilla Laukaata Liikuntaneuvontapalvelu ja liikuntalähetteen kuntalaisten terveellisten elämäntapojen tukena. Palvelu laajentui vuonna 2023 työikäisiin.</p> <p>Vapaa-aikapalvelujen Hyvinvointistartti: Uusi, maksuton kuuden kokoontumiskerran ryhmä juuri eläköityneille, sisältänyt hyvinvointiluentoja ja kuntosaliharjoittelua, teemoina aivoterveys, ravitsemus, liikkuminen ja toimintakyvyn testaaminen. Toteutus yhteistyössä vapaa-aikapalvelujen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa. 10 osallistujaa.</p> <p>Kuntokatsastustapahtumat ikäihmisille kolmessa taajamassa. 36 osallistujaa. Järjestäjinä vapaa-aikapalvelut ja Keski-Suomen hyvinvointialue</p> <p>Ikäinstituutin webinaarin etäkatsomot ja yhteiset liikuntatuokiot Ikiliikkujaviikolla ja Vanhusten viikolla. (Voimaa vanhuuteen -toiminta)</p> <p>Keski-Suomen ravitsemussuunnitelmiin perehtyminen Ravitsemussuosituksen noudattaminen eri toimijoiden palveluissa Hävikkiruoan hyödyntäminen/Tuoja-hanke, yhteistyössä Väentupa ry., kunta, seurakunta, järjestöjä, yrityksiä</p> <p>Seurakunnan diakonia- ja varhaiskasvatus- sekä oppilaitostyössä terveellisten elämäntapojen löytymisessä tukeminen.</p>

Arviointia

Hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 toinen iso tavoite, Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut, sisältää neljä alatavoitetta.

1. Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Kuntalaisten omaehtoinen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen edellyttää tietoa olemassa olevista, käytettävistä palveluista. Vuoden 2023 aikana erilaisista terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sähköisistä palveluista on tiedotettu kuntalaisia runsaasti, mutta viestintää ja tiedottamista tarvitaan jatkuvasti. Erilaisten viestintäkanavien ja alustojen runsaus myös haastaa oikea-aikaisen ja oikein kohdennetun tiedottamisen.

Liikkuva Laukaa -hankkeen myötä on onnistuttu tekemään menestyksekkäästi varhaisen vaiheen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä, jotta perheet omaksuisivat liikunnallisen elämäntavan osaksi arkeaan.

2. Perheiden pärjäävyyden vahvistaminen

Lapset puheeksi -menetelmä on todettu hyväksi menetelmäksi varhaiskasvatuksessa perheiden pärjäävyyden vahvistamisessa ja sen käyttöä on siksi vahvistettu. Vuonna 2023 perheiden osalta panostettiin erityisesti nepsy-lasten perheisiin, koska nepsy-haasteet näkyvät tänä päivänä vahvasti lasten, nuorten ja perheiden elämässä. Tehdyt toimet ovat tavoittaneet vanhempia hyvin ja myös lasten ja nuorten parissa työskentelevien työntekijöiden tietoisuutta nepsy-kysymyksissä on saatu vahvistettua. Hanketyössä luotu Laukaan paikallinen nepsy-palvelupolku/nepsy-palvelujen kuvaus tukee hyvinvointialueella tehtyä palvelupolkutyötä ja tulee selkiyttämään jatkossa eri toimijoiden työtä nepsy-kysymyksissä.

Perheiden pärjäävyyteen vaikuttaa merkittävästi yhteiskunnallinen talouden heikkeneminen, joten kaikenlaisille maksuttomille, perheille suunnatuille hyvinvointia ja terveyttä tukeville palveluille ja toiminnoille on tarvetta.

3. Kuntalaisten mielen hyvinvoinnin tukeminen, erityisesti lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin vahvistaminen

Mielen hyvinvoinnin haasteet ovat näkyneet vahvasti myös vuonna 2023. Etenkin lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet vaikuttavat esimerkiksi kouluarjessa runsaina poissaoloina tai täysin kouluakäymättömyytenä. Myös lasten- ja nuorisopsykiatrian käyntimäärien kasvu kielii tästä. Lapset ja nuoret tarvitsevat hyvin moninaista tukea mielen hyvinvoinnin vahvistamisessa niin kouluarjessa kuin vapaa-ajallaan. Siksi mielen hyvinvoinnin tukeminen tulee nähdä kaikkien yhteisenä kehittämiskohteena.

Huoli koulupsykologien vähyydestä ei helpottanut vielä 2023. Vastuu koulupsykologipalvelun järjestämisestä siirtyi hyvinvointialueelle hyvinvointialueuudistuksessa, mutta rekrytoinnit eivät tuottaneet toivottua tulosta, vaan hyvinvointialue joutui hankkimaan koulupsykologipalvelua edelleenkin ostopalveluina. Tarvitaankin kunta-hyvinvointialueyhteistyötä, jotta lapsille ja nuorille pystyttäisiin turvaamaan riittävä ja oikea-aikainen tuki.

4. Kuntalaisten terveellisten elämäntapojen tukeminen

Laukaassa on tuettu kuntalaisten terveellisiä elämäntapoja vuoden 2023 aikana monin keinoin. Painotus on ollut vahvemmin lapsissa ja ikäihmisissä, mutta esimerkiksi liikuntaneuvonnan laajeneminen työikäisille on ollut onnistunut ja tarpeellinen toimenpide. Edelleen erilaisten ryhmämuotoisten toimintojen on Laukaassa suosittua eri ikäryhmissä.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaa ei ennätetty työstää vielä vuoden 2023 aikanakaan, joten sen tekemistä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa on vuoden 2024 työsarjaa. Ehkäisevän päihdetyön toimia on kuitenkin toteutettu eri toimijoiden toimesta entiseen tapaan, eivätkä päihteidenkäyttöä Laukaassa vuonna 2023 kuvaavat indikaattorit onneksi herätä suurta huolenaihetta, joskin nuorten tupakoinnissa on jälleen näkyvissä lievää kasvua. Asukkaiden päihdehaittoja ennakoivia tekijöitä on THL:n mukaan yksinasuvien asunnottomuus, kodin ulkopuoliset sijoitukset, koulutuksen ulkopuolelle jääminen, toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa olevien henkilöiden määrä, työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä sekä työttömyys. Näiden indikaattoritietojen seuraaminen ja niihin reagoiminen on myös päihdehaittojen näkökulmasta tärkeää jatkossakin.

2.3 Hyvät arkiympäristöt

Hyvinvointityön vuosikello 2023: Hyvät arkiympäristöt

ALATAVOITE	TOIMENPITEITÄ
<p>Arkiympäristö kuntalaisten ja työntekijöiden tukena Terveellinen, turvallinen, esteetön, esteettinen sekä fyysistä että henkistä hyvinvointia tukeva ympäristö</p>	<p>Koulunmäen-hankkeen valmistuminen: uudet ja osin yhteiset tilat varhaiskasvatukselle, esi- ja perusopetukselle, nuorisotyölle ja Laukaan HyPelle sekä lähiliikuntaan kannustavat ulkotilat, välituntipihat, skeittiparkki, ulkokuntosali ja kaukalo Maksuttomat opastukset/tempaukset kuntalaisille lähiliikuntapaikkojen käyttöönottamiseksi. Koulua ympäröivän luonnon hyödyntäminen oppimisympäristönä</p> <p>Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen keinot/malli -päivitystyö alkanut, koulun hyvinvoinnin vuosikellon käyttäminen osana yhteisöllisen oppilashuollon vuosikelloa, läsnäolojen tukeminen ja poissaolojen puuttumisen malli / kouluun kiinnittymisen rohkaiseminen Koulujen turvallisuuskansiot, varautuminen monihäiriötilanteisiin ja kriisisuunnitelmien päivittämiset Koulujen teemapäivät ja viikot: 112-päivä, hävikkiruokaviikko, toiveruokaviikko</p>

	<p>HyPellä taide- ja luontoaistimustila Siimes 3/2023 loppuun</p> <p>Lähi- ja luontoliikuntamahdollisuuksista tiedottaminen (kehittäminen), uudet kartat ulkoilureiteistä, liikuntakohteet kunnan verkkosivuilla esillä.</p> <p>Työkykyjohtamisen systemaattinen kehittäminen, tiivis yhteistyö työterveyshuollon kanssa, työkyvyn tuen malli, työhyvinvointihetket, taukoliikuntasovellus, kunnan työntekijöiden tyhy-iltapäivät 2 x v, henkilöstötietuisuudet (ravintoetu, liikunta- ja kulttuurietu, hierontaetu, erilaiset muistamiset)</p> <p>Laukaan kunnan henkilöstön työhyvinvointikysely</p> <p>Tilojen turvallisuudesta huolehtiminen: sisäilma ym. tekijät</p> <p>Kipparintien (kirkonkylä) alueen vihertyöt. Alueelle toteutettiin kukkaniitty.</p> <p>Lähimetsien hoitotarpeet -kuntalaiskysely, 242 vastausta. Vastausten hyödyntäminen lähimetsien hoito-ohjelman laatimisessa.</p> <p>Yrittäjien hyvinvoinnin tueksi otettiin käyttöön uuden Yritystankkaamon tilat.</p> <p>Esteettömyyskartoitukset julkisissa tiloissa (vammaisneuvosto)</p>
--	---

Arviointia

Hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 kolmas iso tavoite, Hyvät arkiympäristöt, sisältää yhden alataavoitteen.

1. Arkiympäristö kuntalaisten ja työntekijöiden tukena; Terveellinen, turvallinen, esteetön, esteettinen sekä fyysisestä että henkistä hyvinvointia tukeva ympäristö

Lähi- ja luontoliikunta mahdollisuuksia kehitettiin edelleen vuonna 2023. Koulunmäen hanke valmistui ja uusi pyöräilyn virkistysreitti saatiin käyttöön (Maastopeura). Esimerkiksi Koulunmäelle valmistunut skeittiparkki on löytänyt nopeasti käyttäjäkuntansa, joten lähiliikuntapaikka vastasi selkeään tarpeeseen.

Laukaan kunnan työntekijöiden vuoden 2023 työhyvinvointikyselyn tulokset olivatkin yleiskvaltaan hyvät. Tulokset olivat pääosin parantuneet edellisvuoteen verrattuna.

Kouluilla käytössä olevaan kiusaamisen puuttumisen malliin aloitettiin tehdä isoa päivitystä vuoden 2023 lopussa. Painopiste tulisi saada kiusaamisen osalta ennalta ehkäiseviin toimiin niin kouluissa kuin vapaa-ajalla, joten moniammatillinen yhteistyö on tässäkin välttämätöntä.

2.4 Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Ennakkovaikutusten arviointi tueksi päätöksentekoon

Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on tapa arvioida valmisteltavan päätöksen vaikutuksia ennakolta eri näkökulmista; miten päätökset vaikuttavat kuntalaisiin ja heidän hyvinvointiinsa, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen. Laukaassa EVA:n merkitys on tiedostettu ja sen käyttöön on tutustuttu. EVA:n käyttö huomioidaan päätöksenteossa silloin, kun se nähdään tarkoituksenmukaisena, esimerkiksi kun päätöksellä arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin.

Koulujen palveluverkkoselvityksen toimenpiteet vuonna 2023:

- Lapsivaikutusten arviointi: Kysely Satavuon kouluun lv. 2018 siirtyneille oppilaille, 23 vastausta
- Yritysvaikutusarviointi osana palveluverkkoselvitystä

3 Keskeiset johtopäätökset ja evästykset vuodelta 2023

Kuntalaisten hyvinvointia ja terveyden edistämistä tulee johtaa tiedolla (indikaattorit, tilastot, kokemus, kuntalaisten näkemykset), jotta olemassa olevat resurssit kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Seuraavassa on vuoden 2023 vuosiraportista keskeiset esiin nousseet asiat ja kehitystarpeet, joita tulee ottaa huomioon valtuustokauden tulevilla vuosilla:

- Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen
- Nuorten aikuisten työllistyminen
- Kunnan ja hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön roolien ja vastuiden selkiyttäminen, myös viestinnän selkiyttäminen kuntalaisille päin
- Terveyden kannalta liian vähän liikkuvien kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden lisääminen ikään katsomatta, ja liikuntapalveluista tiedottaminen
- Kulttuurihyvinvoinnin vahvistaminen
- Ravitsemuskasvatuksen lisääminen koululaisille

4 Hyvinvoinnin edistämisen hankkeet, erillisohjelmat ja suunnitelmat

Seuraavassa muutamia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta keskeisiä, meneillään olevia hankkeita, ohjelmia ja suunnitelmia:

- Kulttuuriohjelma vuoteen 2030 asti
- Kulttuurilaukka 2023-2026
- Liikkuva Laukaa hanke 2023-
- Voimaa vanhuuteen -hanke 2021-

- Culture in Nature 2023-2026
- Valtakunnallinen työllisyyden kuntakokeilu
- Harrastuksia koulupäivään 2023 - 2024 Harrastamisen Suomen malli (AVI), (Jokaiselle koululaiselle ainakin yksi harrastus koulupäivän yhteyteen)
- Sitouttava kouluyhteisötyö 2021-2024
- Kouluturvallisuuden edistämisen hanke 2023-2024
- Koulunuorisotyön hanke (koulutsemppari) 2023-2024
- Laatua ja hyvinvointia lukioihin hanke 2023-2024 ja Luodaan hyvinvointia yhdessä hanke 2022-2024; Laukaan lukion hankkeita.
- Minä kuulun Laukaaseen -hanke 2021-: Laukaan ja Lievestuoreen kansalaisopistojen yhteinen laatu- ja kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää kansalaisopistopalveluja yhdenvertaisesti saavutettavaksi kaikkien ikäryhmien osalta, ja näin ollen huomioida myös aikuisten ja nuorten aikuisten tarpeet ja hyvinvointi

5 Vuosittaisen raportin 2023 laatijat

Hyvinvointikertomuksen vuosittaisen raportin tekoon osallistui kunnan monialainen hyvinvointityöryhmä.

Vuosiraportin 2023 tiedot kokosi Anu Kaasalainen, palvelupäällikkö, hyvinvointityöryhmän sihteeri.

6 Vuosittaisen raportin 2023 hyväksyminen

14.5.2024 sivistyslautakunta

20.5.2024 kunnanhallitus

10.6.2024 kunnanvaltuusto

7 Liitteet

LIITE 1 Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö

LIITE 2 HYTE-kerroin